

hat a hatóság ilyen hosszabb időre előre engedélyt.

A 18 éves nők éjjeli munkaszünetének megrövidítésére vonatkozó engedélyt írásban kell kérni. A kérvényben megjelölendő a munkaadó neve, az üzem minősége, helye, a kérelem oka, a napok melyekre az engedélyt kéri. A hatóság 48 óra alatt köteles a kérelmet elintézni. Ha a munkadó nem egyes alkalmakra hanem hosszabb időre, például évszakokra kéri az engedélyt, úgy a hatóság az illetékes keresk. és iparkamara véleményét előbb kikéri és ennek beérkezése után 48 órával közli határozatát.

Az éjjeli munkaszünet megrövidítése tárgyában hozott határozat ellen egyfokú fellebbevitelnek van helye. (Az elsőfokú iparhatóságok: tehát községekben a szolgabíró, rendezett tanácsú városokban a városi tanács, törv. hat. városokban a rendőrkapitány, Budapesten a kerületi előljáróság, határozatai felett másolfokon az alispán illetőleg r. t. városban a közgyűlés harmadfokon a kereskedelmi miniszter határoz.)

Ha a hatóságok tudomására jut hogy a munkaadó a 18 éven felüli nők vagy éppen a gyermekek és fiatalokúak éjjeli pihenőidejét engedély vagy más jogos ok nélkül megrövidíti, úgy ezeket a napokat, az illető évi 60 napba be kell számítani, de ez azért nem érinti a munkaadó büntetőjogi felelősségét.

Ha munkaadó egy évben összesen 60 napnál kevesebb napon rövidítette meg a 18 éven felüli nők éjjeli munkaszünetét, az igénybe nem vett időt a következő év javára beszámítani nem lehet mert a következő évben is erre a célra legfeljebb 60 nap vehető igénybe.

Az összes szóban volt rendelkezések megszegése mindenkor kihágást képez és büntetése 100 P vagy 200 P pénzbüntetés. Visszaesés esetében tehát olyankor mikor az illető egy hasonló kihágás miatt már jogerősen meg volt büntetve és a büntetés kiállása óta két év még el nem telt, a pénzbüntetés mindig 200 pengő és az eset súlyosságához képest 5 vagy 15 napig terjedhető fogház is kiszabatik.

Dr. Vágó Bálint

JOGGYAKORLAT

Érdekelsőség — utazói napidíj — ügyvédi díj. A Polgári Jog múlt évi 9. számában a Kúria ítélezése kapcsán reámutattunk arra a jelenségre, hogy a jogtételek sokszor eltérnek attól az állásponttól, hogy a törvény számára a szembenálló érdekek egyenlő súlyúak és a két szembenálló érdek közül valamelyiknek elsőséget engednek. Ezúttal két újabb kúriai határozat ad módot az érdekelsőség eseteinek feltárására és az érdekelsőség analizására.

Állandó bírói gyakorlat az utazók napidíját annak a költségeket meghaladó megtakarítható része erejéig a fizetés kiegészítő részének tekinti, amely az utazót, mint jogos illetményt megilleti. A napidíj egyrészének fizetés gyanánt való felfogása azon az érintett, tisztán gazdasági megfontoláson túl, hogy az utazó szolgálata alatt is a napidíj egyrészét megtakarítja, jogi bázisát abban leli, hogy az utazónak jogi igénye van arra, hogy a főnök őt utaztassa. Amikor tehát ez az utaztatás elmarad, a főnök ezzel megszegi a terhére rótt utaztatási kötelezettsége és ennek anyagi konzekvenciájaként terheli a főnököt az ezen kötelezettségzegéssel okozott kár jóvátétele, amely kár a *compensatio lucri cum damno* elve alapján, tekintettel arra, hogy az utazónak tényleges kiadásai is elesnek, csak ezen elmaradt kiadásokkal csökkentett, vagyis a megtakarítható részben nyilvánul meg. A Kúria 3896/930. számú határozata tényleg ezen konstrukciót juttatja kifejezésre, mondván, hogy az utazóként szerződötetett kereskedősegéd részére a munkaadó külön szerződéses kikötés, illetve eltérő megállapodás hiányában is rendszerint megfelelő utazási alkalmat tartozik nyújtani. A Kúria ezt az indokolást az az érdekelsőségi vonatkozásokra átnyúlóan a következőként folytatja. Ha az utazás a munkaadó üzleti érdekeit már nem szolgálhatná, vagy ha a munkaadóra az utazás által netán közvetített ügyletek teljesítése már lehetetlen volna, az utazónak ekként való foglalkoztatásától eltekinthet, azonban az elmaradt utaztatásokért a munkaadó az utazót káralanítani tartozik. A Kúria szerint tehát a főnököt terheli az utaztatási kötelezettség, de azzal a korlátozással, hogy a főnök, ha saját üzleti érdekei ezt így írják elő, mentes az utaztatási kötelezettség teljesítése alól és csak kártérítéssel tartozik. A *compensatio lucri cum damno* fent hivatkozott elve alapján a kártérítés anyagi terjedelme ugyan az esetre is csak a megtakarítható részre vonatkozhatnék, ha a főnök terhére teljes rigorozitálásban állana fenn az utaztatási kötelezettség, de a Kúria indokolása szerint a főnöknek az utaztatás beszüntetésére adott lehetőség Grosschmidnak a „megengedett kötelemszegés“ névvel jellemzett esetei közé tartozik. Amikor van ugyan kötelemszegés, de a jog erre elvi bázist nyújt. Az érdekelsőségi gondolat az indokolásban ott lappang, hogy a főnök saját üzleti érdekei (amelyre mellesleg jegyezzük meg, hogy ez irányban ő az utazóval szemben érthető okokból számot adni nem tartozik) okából az őt egyébként terhelő kötelezettség alól a kártalanítási jog fenntartásával szabadul. Ha, amint

arra utalunk is, terjedelmileg a kártérítés összege egyező, akár szerződésszegésnek, akár megengedett cselekménynek tekintjük az utaztatás beszüntetését, teoretikusan mégis meg van az a nagy és adott esetben erősen gyakorlativá válható különbség, hogy a szerződés-szegés álláspontja mellett a sértett félnek joga volna naturalis restitutio gyanánt a teljesítést követelni, míg az érdekelsőségi alapra helyezkedő és a Kúria által is elfoglalt enyhébb álláspont esetén a kötelezettség akár elvi alapjaiban is, csak a kártalanításra szorítkozik, tehát a kikötött teljesítés követelése iránti jog a sértettet ez esetre nem illeti meg. A főnök azon gazdasági érdeke mellett, amely számára az utaztatás beszüntetését teszi kívánatossá, erejében meggyöngyül az utazónak az utaztatáshoz való joga. Ez az elrendezés érthető is az érdekek egyenlőtlen gazdasági súlyának mérlegeléséből, mintahogyan az érdekelsőség kifejezése is éppen a jogok mögött álló érdekre, a jog gazdasági tartalmára kíván utalni.

A Kúria egy másik határozata (P. VI. 4439/929.) ugyancsak aktuálisra teszi az érdekelsőség gondolatát, bár az ítélet indokaiban semmi oly akkord megütve nincs, amely az esetnek az érdekelsőséggel való lelki-rokonságát mutatná. A per tényállása szerint felperes ügyvéd megbízást kapott, hogy egy házra megjelölt vételárösszegért szerezzen vevőt. Az ügyvéd tiszteletdíjára megállapodtak, hogy a vételár felvételével egyidejűleg lesz fizetendő. Amikor az ügyvéd a megbízásnak eleget téve, vevőt szerzett, aki a megbízó által stipulált vételáron kész volt a házat megvenni, a megbízó kijelentette, hogy a házat nem adja el. Az ügyvéd a Kúria határozatából kitűnően, nyilván azon az alapon, hogy a megbízó a maga vonakodásával hiúsította meg az ügyet létrejöttét, megperelte a megbízottat, úgy a tőle, mint a vevőtől kikötött díjai erejéig. A Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperessel szemben támasztható igény az anyagi jog értelmében nem terjed ki többre, mint a kellően előkészített ügylet létesítésével felmerülő költségek megtérítésére és hogy a felperes javára kötelezett díj csak az ügylet létrejötte esetén és az ügylet alapján alperesnek fizetendő vételárból jár, viszont azon további indok hozzáadásával, hogy az alperes nem vállalt olyan irányban kötelezettséget, hogy a kitüntetett vételár megajánlása esetén az ügyletet megkötni köteles és ennekfolytán a megbízó az eladási szándéktól való elállásra vonatkozó jogot el nem vesztette. A 4420/918. számú rendeletre tekintettel, mint-hogy az adott esetben ingalanról van szó, mindenesere

helytálló, hogy a megbízó a megbízottal szemben ne legyen kötelezettségben az iránt, hogy ő az egyébként általa szabott feltételeknek megfelelő ajánlatot elfogadni köteles legyen. A megbízónál számos érdek szólhat amellet, hogy ő ne kényszeríttessék bele egy érdekeinek már meg nem felelő elidegenítésbe. Ennyiben tehát a megbízó oldalán az érdekelsőség gondolata alkalmas annak alátámasztására, amit a Kúria ítéletileg is elfoglal, hogy a megbízó ne szoríttassék belé egy neki már nem tetsző megállapodás megkötésébe. Az a tétel, amelyet Csaplovits Pál könyvében is olvashatunk: *semper placet quod semel placuit*, nem indokolhatja a megbízónak az ügylet megkötésére való kötelezését. Ha ilyenképen elvi kiinduló pontjában a Kúria álláspontja, amely egyébként állandó gyakorlat, kétségtelenül helyes is, az elállással teremtett helyzet következtéseinek levonásában már a másik fél oldalára is tekintő méltányosságot figyelmen kívül hagyja. Ha a megbízónak kötetlenségét a jog el is ismeri, a megbízott rovására ez nem történhetik, mert a minden kártalanítás nélküli visszalépés joga egyértelmű a megbízó fél számára biztosított azzal az önkénnyel, hogy a megbízottat terhelő munka elvégzése dacára, a munka szerződésileg kikötött ellenértékétől őt minden felelősségtől mentesen elűtheti. A megbízónak az igazolt készkiadás erejéig való feleltetése, illetve a felelősségnek a készkiadások erejéig való mérséklése a Magánjogi Törvénykönyvjavaslatnak sem felel meg. Az 1629. szakasz 2-ik bekezdése szerint: „ha díjat kötöttek ki és a felmondásra a megbízó hibája ad okot, vagy ő mond fel fontos ok nélkül, ugyanaz áll, mint amikor a megbízás teljesítése a megbízó hibájából vált lehetetlenné, amely esetre viszont a szabály az, hogy a megbízottat a megbízás teljesítése érdekében addig kifejtett munkásságáért a díj arányos része illeti.“ Magánjogi Törvénykönyvjavaslatunk tehát számol azzal, hogy a megbízó részére megóvassék fontos okból a felmondás lehetősége, de ily fontos ok híján — amely „fontos ok“ a Kúria ítéletében szerepet nem játszik — a megbízót a díj keretében az addig teljesített munka arányában felelteti. Nézetünk szerint a magánjogi törvénykönyv Javaslata a szembenálló érdekek kölcsönös figyelembevételre tekintetében igazságosabban oldja meg a kérdést, mint a Kúria mai gyakorlata.

B. S.